

Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи

**IV міжнародна науково-практична конференція
м. Київ, 26 травня 2023 р.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи

Матеріали IV міжнародної
науково-практичної конференції,
м. Київ, 26 травня 2023 р.

УДК 94+008](100+477)(082)
190

Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи:

190 Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 26 травня 2023 р. К. : Арт Економі, 2023. — 212 с.
ISBN 978-617-7805-86-0

У збірнику наведено стислий виклад доповідей, поданих на IV міжнародну науково-практичну конференцію «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», присвячених широкому колу актуальних питань з історії України, всесвітньої історії, джерелознавства, антропології, методології історичних досліджень нового та новітнього періодів. Для істориків, фахівців із суміжних дисциплін, усіх, хто цікавиться малодослідженими сторінками минулого.

УДК: 94+008](100+477)(082)

Затверджено до друку Вченою Радою ФСП
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».
№ 10 від 13.05.2023.

© Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», 2023

ISBN 978-617-7805-86-0

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Голова оргкомітету: *Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО* — к. філос. н., доцент, проректор з навчальної роботи, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Оргкомітет:

Віталій ПАСІЧНИК — д.т.н., професор, проректор з наукової роботи КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Олена АКИМОВА — заступник голови оргкомітету, к. філос. н., декан факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського

Елек БАРТА — проф., д-р., проректор Дебреценського університету.

Петер ФОРІСЕК — доктор хабіл. історії, головний директор програми підготовки викладачів Дебреценського університету.

Андрій КУДРЯЧЕНКО — д.і.н., професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, директор Державної установи «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України».

Світлана КОСТИЛЕВА — д.і.н., професор, завідувач кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Ігор ТАРНАВСЬКИЙ — д.і.н., професор кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Антоніна КІЗЛОВА — д.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Світлана БОЄВА — к.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Анна МАХІНЬКО — к.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Катерина ШВЕЦЬ — секретар оргкомітету, старший лаборант кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Редколегія: *С. О. Костилева* — д. і. н., професор, завідувач кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського (голова редколегії); *І. С. Тарнавський* — д.і.н., професор кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського (заступник голови редколегії); *А. А. Кізова* — д.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського (відповідальний секретар); *С. Ю. Боєва* — к.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського; *О. В. Лабур* — к.і.н., доцент кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського; *О. В. Булка* — викладач кафедри історії, факультет соціології і права, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

ЗМІСТ

<i>О. А. Аулін, О. В. Ауліна</i>	
Туранізм в історичній пам'яті Угорщини	8
<i>І. П. Байда</i>	
Архіпастирське життя патріарха Володимира (Романюка)	10
<i>І. І. Богданович</i>	
Еволюція релігійного середовища на білоруських землях: минуле і майбутнє	13
<i>М. М. Бойко</i>	
Американські плани трансформації нацистської Німеччини: підходи, виклики, пріоритети	16
<i>В. Ю. Бузань</i>	
Політика США щодо арабсько-ізраїльського конфлікту в 1980-ті рр.	19
<i>О. А. Буравський, А. М. Петрук</i>	
Проблеми нагірно-карабаського конфлікту	22
<i>І. М. Ветринський</i>	
Значення регіональних безпекових союзів в умовах геополітичного суперництва США та КНР: приклад AUKUS	26
<i>В. С. Власова</i>	
Мемуари громадсько-політичних діячок як джерело для вивчення гендерного аспекту Української революції 1917–1921 рр.	29
<i>О. В. Воробей</i>	
Діти та дитинство на Чернігівщині під час блокади та окупації з 24.02.2022 по 02.04.2022 (на матеріалах усноісторичних свідчень)	33
<i>М. С. Вороніна</i>	
Христина Петрівна Гордєєва: жіночий шлях у медицині на межі XIX–XX ст.	36
<i>П. М. Гаврилишин</i>	
Допомога Богдана Гаврилишина Австралії	40
<i>Г. О. Гронюк</i>	
Альбрехт фон Роон, в тіні «Залізного канцлера»	43
<i>О. В. Гуменюк</i>	
Сімейна політика в УРСР: ідеологія та повсякдення	47
<i>О. Ф. Деменко</i>	
Відносини України з НАТО в умовах російської агресії: стан та перспективи членства	50
<i>Ю. В. Долженко</i>	
Чоловіки давньоруського міста Новгород-Сіверський (за даними краніоскопії)	53

<i>В. В. Дронів</i>	
Індустрія міжнародних туристичних авіаперевезень Австралії . . .	56
<i>В. А. Друганов</i>	
Згадки Русі до IX ст.	60
<i>І. І. Жовта</i>	
Повсякдення вихованок і колективу Київського інституту шляхетних дівчат у роки I Світової війни	64
<i>О. Ю. Захарова</i>	
Сучасні методи публічної дипломатії в роботі С. Р. Воронцова та українських дипломатів у Лондоні для запобігання очаківській кризі 1791 р.	66
<i>А. Л. Зелінський</i>	
Ліванська політична династія Жмайєлів: початок відродження чи випадковий збіг обставин	69
<i>О. В. Зернецька</i>	
Стан видавничої справи у Новій Зеландії як індикатор розвитку національної культури (початок ХХІ ст.)	73
<i>Д. І. Іванов</i>	
Британська політика щодо Ірану в постбіполярний період	76
<i>Л. Р. Ігнатова</i>	
Політичний контроль над студентством у роки сталінського терору кінця 1920-х — початку 1930-х рр. (на прикладі київських вищих технічних навчальних закладів)	79
<i>А. А. Кізлова</i>	
Пам'ятник Богдану Хмельницькому в звітах про студентські й учнівські екскурсії до Києва (початок ХХ ст.)	83
<i>Н. М. Кіндрачук</i>	
Розгортання руху шістдесятництва на шляху відродження української національної культури: 1960-ті — 1970-ті рр.	88
<i>Т. В. Кононенко</i>	
Роль рицарського стану в політичній історії Західної Європи	91
<i>І. А. Корольова</i>	
Недоліки жіночої освіти на українських землях наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст.	93
<i>О. О. Крайня</i>	
Втрачена пам'ятка лаврського водогону на подвір'ї Микільського лікарняного монастиря	97
<i>О. Г. Кривоконь, М. О. Кривоконь</i>	
Історичні аспекти винайдення та застосування динамо-машини. . .	103

<i>А. І. Кудряченко</i>	Особливості рефлексії східноєвропейських країн щодо трагедії Голокосту.	105
<i>В. В. Луцак</i>	Організаційна структура управління Збройними силами США: історія та сучасність	110
<i>А. М. Магурчак</i>	Співпраця Андрія Жука з Українським науковим інститутом у Берліні щодо продажу літератури протягом 1920-х рр. XX ст.	113
<i>А. І. Махінько</i>	Особливості функціонування київської Фундуклеївської гімназії	116
<i>О. В. Махно</i>	Державна медійна політика УРСР щодо екологічних громадських організацій у 1986–1991 рр.	119
<i>О. А. Мирончук</i>	Закон про санкції проти Росії — відповідь Нової Зеландії на російське вторгнення в Україну.	122
<i>О. О. Мітрофанова, Ж.-Ж. Плюшар</i>	Українська діаспора в Північній Америці та дослідження історії України на початку 1990-х рр.	126
<i>М. П. Мотуз</i>	Представники Белзького воєводства на елекційному сеймі 1575 р.	129
<i>І. І. Мудрієвська, В. М. Розумюк</i>	Внесок Естонського інституту історичної пам'яті у дослідження комунізму та радянського режиму в Естонії.	132
<i>Н. І. Мхитарян</i>	Чинники трансформації зовнішньополітичного курсу Туреччини у першій чверті ХХІ ст.	137
<i>Т. А. Ніколаюк</i>	Заміна фіно-угорського топоніму «Московія» на термін «Росія» в російських перекладах ХІХ ст.	141
<i>О. М. Олійник</i>	Роль історичних традицій у державотворенні Китаю	144
<i>Т. Ю. Перга</i>	Зміна клімату й конфлікти в Океанії	149
<i>Л. А. Петрушко</i>	Сльози і печаль у печерській традиції: пошання святого Симона до Анастасії-Верхуслави.	152

<i>О. Є. Пилипенко</i>	
Історіографія становлення міського самоврядування в Україні у 1861–1914 рр.	156
<i>О. І. Пошедін</i>	
Декомунізація і дерусифікація в контексті формування української загальнонаціональної ідентичності	159
<i>С. Ф. Рудич</i>	
Постійний нейтралітет Швейцарії: історичний екскурс та виклики сьогодення	162
<i>О. В. Собчук</i>	
Самарський та одеський періоди життя Володимира Ястребова . . .	165
<i>Я. В. Стеців</i>	
Службово-бойова діяльність старшин-артилеристів військ Центральної Ради на фронтах Української революції 1917–1921 рр.. .	168
<i>М. Ю. Тарасюк</i>	
Овочі та фрукти у раціоні волинян литовської доби	172
<i>І. С. Тарнавський</i>	
Кіно в окупованому Донбасі, як засіб нацистської пропаганди (1941–1943 рр.)	176
<i>А. А. Тоноян</i>	
Комеморація Григорія Сковороди в журналі «Основа»	181
<i>М. В. Фесенко</i>	
Історична пам'ять як феномен розвитку людства	185
<i>О. М. Цапко</i>	
Музейна робота та проблеми формування історичної пам'яті про події вітчизняної історії XX–XXI ст.	187
<i>М. Ю. Чурбанова</i>	
Гендерні ролі в античній Греції	191
<i>Ching-yuen Cheung</i>	
The Ukrainian Fudo.	194
<i>D. M. Lakishyk</i>	
Practical Dimension of the Implementation of Memory Policy in Denmark	197
<i>О. Lukash</i>	
The Indian Phenomenon of the Outstanding Scientist From Ukraine: Volodymyr Khavkin	201
<i>Iu. Perga</i>	
History of Ukrainian NGOs in 1991–2022	204
<i>Відомості про авторів</i>	207

ДОПОМОГА БОГДАНА ГАВРИЛИШИНА АВСТРАЛІЇ

П. М. ГАВРИЛИШИН,

кандидат історичних наук,

Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника

До шеренги відомих представників української еміграції та діаспори входить і Богдан Гаврилишин (1926–2016) — український, канадський, швейцарський економіст, громадський діяч, меценат, член Римського клубу, Світової академії мистецтва та науки, іноземний член НАН України, президент Фонду Богдана Гаврилишина, громадянин Канади, почесний консул України в Швейцарії, очільник Крайової пластової ради, законодавчого органу Пласту, в 2006–2008 рр. [2, с. 88–89; 6, с. 208–214; 7; 10, с. 415]. Займаючи посаду директора Центру навчання менеджменту в Женеві, за родом діяльності він відвідав багато держав. Побачені між ними відмінності підштовхнули його замислитися, чому одні країни переконливо показують свою ефективність, а інші перебувають у стані стагнації. Його ідеї щодо ефективності суспільств стали цікавими для багатьох держав. 1979 р. вчений виголосив для Римського клубу доповідь «Дороговкази в майбутнє: До ефективних суспільств». Через рік вийшла книга англійською мовою з такою самою назвою, яку невдовзі переклали понад 10 іншими мовами [3, с. 15].

Вони актуальні й у наші дні, бо низка країн не завершили реформування, перманентно проходячи політичні та економічні кризи. Втім, були держави, що прислухалися до ідей Богдана Гаврилишина й намагалися втілити його поради.

Метою нашої розвідки є з'ясувати, як Богдан Гаврилишин зумів конструктивно вплинути на австралійське суспільство та державу, надаючи їм інтелектуальну допомогу в кінці 1970-х — на початку 1980-х рр. У Женеві на різних програмах Центру навчання менеджменту (пізніше перейменованого на Міжнародний інститут менеджменту) навчалося багато представників з Австралії. У спогадах Богдан Гаврилишин зазначив: «Їм подобався отриманий досвід, тому що вони навчалися бачити світ у його сукупності, радше ніж через призму світу, значною мірою спираючись на Великобританію і частково на США як еталони. Один із наших випускників був директором міжнародної компанії IBM в Австралії і очолював Австралійську асоціацію менеджменту. Він переконав членів асоціації запросити мене прочитати лекції та стати головою великої конференції для керівників із різних секторів австралійського суспільства. Коли я отримав запрошення і прочитав, що подія проходить у Будинку опери у Сіднеї, прийняв його без найменшого вагання. Темою конференції була «Австралія у конкурентних 80-х»» [4, с. 200].

У листопаді 1978 р. вчений поїхав до Австралії, щоб модерувати семінар для 400 осіб, що відбувався в опері у Сіднеї [8, с. 101]. Водночас низка східно-азійських країн дуже швидко розвивалися, ринок Австралії заповнили товари японського виробництва. Зокрема Богдан Гаврилишин зазначив: «Їм потрібно

переорієнтовувати свої торгові потоки швидше в напрямку до азійських сусідів, ніж ностальгічно триматися за Великобританію і США, географічно такі далекі від Австралії. Існувало навіть висловлювання, що Австралія може стати житницею, джерелом мінералів і розподільчим складом для японських товарів. 400 осіб було запрошено до участі у триденній конференції. Серед них був віцепрем'єр-міністр Лінч, секретар скарбниці Стоун (в інших країнах його посада називається — міністр фінансів), деякі інші високопосадовці з уряду, голова опозиції Гейден, три керівники найбільших підприємств у сільськогосподарському, видобувному та промисловому секторах економіки, зі сфери послуг, а також кілька лідерів профспілок. Моя перша лекція була про те, що робить країну конкурентоспроможною на світовому ринку і потім три дні я головував на презентаціях та дискусіях. Лінч і Стоун говорили про стратегії, які уряд спробує запровадити, щоб сприяти росту конкурентоспроможності Австралії. Гейден різко висловився, що то лише порожні обіцянки, що теперішній уряд не спроможний змінити ситуацію на краще. Його головною ідеєю було: «Голосуйте за нас — і Австралія через шість місяців знову буде успішною». Для мене то звучало трохи наївно, бо справді — чи зможе хтось підготувати і прийняти всі необхідні закони, знайти нових людей на різні позиції та підготувати їх, налаштувати населення на нові шляхи лише за шість місяців?» [4, с. 200–201].

Троє бізнесменів звернулися, щоб уряд допоміг діяльності, а отже, й конкурентоспроможності в їхніх трьох напрямках діяльності. Дослідник розповів: «Проте висловлювання президента профспілки електриків вразило мене найбільше: “Ми в Австралії, тобто уряд, бізнес і робітники, повинні навчитися якомога краще співпрацювати разом”. Він був правий. Австралія не була зразком співпраці цих трьох секторів суспільства. Вона була далека від ситуації, властивої деяким сусіднім азійським країнам, особливо Японії. По закінченні триденної конференції я зробив висновки, підкресливши необхідність співпраці й навівши приклад кількох країн, таких як Швеція чи Корея, де така співпраця насправді допомогла їм бути конкурентними. Мої висновки записали і через кілька днів вони були видані у вигляді брошури в гарненькій сріблястій палітурці. Гадаю, вона була розповсюджена досить широко. У мене є відчуття, що саме ці висновки відіграли роль у тому, що сталося з Австралією через кілька років» [4, с. 201]. Також ці висновки — певний план дій, надрукували у найвпливовішій газеті Австралії. Науковцю вдалося переконати австралійців, як за цих непростих обставин перейти до співпраці, і чому протест не є ефективним методом боротьби за свої права [9].

1983 р. Боба Гока, найвідомішого лідера профспілки робітників Австралії, обрали прем'єр-міністром. Серед його перших дій стало запрошення на зустріч на два з половиною дні 200 осіб з уряду, бізнесу й профспілок та кількох академіків у столиці Австралії Канберрі. Він оголосив, що мета зустрічі — спільно обговорити, як країна може мати ясне бачення майбутнього, сформулювати страте-

гію розвитку і змінити стиль відносин між урядом, бізнесом та профспілками. «Зустріч була досить демократична, ні до кого не ставились як до молодшого брата, учасники відкрито вносили пропозиції, що дуже відрізнялось від звичного спілкування між людьми зі згаданих секторів. Усі мали відчуття, що вони були справжніми «акціонерами» в ситуації, на яку вони могли впливати, а отже, брати активнішу участь у прийнятті рішення. Я вірю, що зустріч мала більший вплив, ніж мали б три чи навіть п'ять чудових книжок про те, як Австралія може стати конкурентнішою, якою згодом вона стала. Я через якийсь час повернувся до Австралії, де читав лекції і керував двома подіями паралельно, але з різним графіком і в різних містах: у Сідней та Канберрі. У Сідней була конференція для понад 100 менеджерів вищої ланки, яка зосередилась на аналізі сучасного стану Австралії, її бажаному стані через 10 років і подальшому детальному випрацюванні того, як перейти від теперішньої ситуації до бажаної» [4, с. 201–202]. Що цікаво, Б. Гаврилишин застосував цей самий тип навчання дещо раніше в Індії. Складність ситуації полягала в тому, що вчений водночас мав відкривати семінар у Канберрі: «Мій австралійський асистент заздалегідь роздав учасникам конференції мою досить розлогу статтю про її мету, як обирались критерії оцінювання і схеми, за допомогою яких учасники, працюючи в групах, будуть проводити оцінювання. Я відкрив конференцію, відповів на запитання і передав справу в руки кількох людей, яких підготував до роботи з групами та які відповіли б на запитання і вирішили можливі проблеми. А сам помчався в аеропорт на приватний літак і полетів у Канберру відкривати того самого дня тижневий семінар для осіб, які працюють у різних галузях уряду. Семінар фінансувався компанією «Шелл» (Shell) в Австралії як вияв громадської активності. На цей семінар було запрошено кілька доповідачів. Я прочитав три свої лекції у перший і другий день і полетів назад до Сіднею — перевірів ситуацію на конференції, прочитав кілька лекцій і полетів назад у Канберру — залишився на заключну церемонію і повернувся для того ж у Сідней. Ці перельоти туди і назад виглядали як цирковий трюк. Проте все спрацювало добре, хоча я не був впевнений — чи обидві групи просто були ввічливі й терпимі зі мною, чи їм справді сподобалась моя відвага здійснити те, що виглядало неможливим, а також моя фізична витривалість, особливо з урахуванням перельоту з Женеви до Сіднея в неділю і початку двох подій у понеділок. Мої візити були короткі, насичені, але приносили задоволення й відчуття того, що я вочевидь зробив щось корисне» [3, с. 202].

В інтерв'ю для Української правди Богдан Гаврилишин розповів про свій австралійський досвід: «В 1979 році в Австралії був великий конфлікт між працівниками, особливо з профспілками, підприємствами і урядом. В той час Австралія була у небезпеці, бо вона була, по-перше, однією великою копальною для різних компаній закордоном — там були вугільні запаси та інші корисні копалини; по-друге, вона була великим магазином, де проходив розпродаж японських продуктів.

Одним словом, ключове питання на той час було таке: як Австралії стати більш конкурентоспроможною країною в світі? Я був одним з тих, хто ініціював велику конференцію. Виступав на сцені опери Сіднея разом із віце-прем'єр-міністром, міністрами. Там були голови найбільших підприємств з первинного промислового сектору і сектору послуг, і там були президенти профспілок» [9].

Богдан Гаврилишин належить до видатних представників української нації, адже не тільки на словах, а й на ділі сприяв розбудові українського суспільства. Ґрунтуючись на значному життєвому та професійному досвіді, він розробив методiku визначення ефективності суспільств. Це дало йому можливість давати різні рекомендації для різних держав з метою їх удосконалити. Головною передумовою позитивних змін в економіці, політичній та інших сферах Австралії він називав консенсус між урядом, бізнесом і профспілками. Богдан Гаврилишин виступив одним із медіаторів такого порозуміння в Австралії на межі 1970–1980-х рр., що передувало значному економічному зростанню цієї держави.

Джерела та література:

1. Василюк Н. Інтерв'ю з Богданом Гаврилишином «Я належу цій землі...» // Кур'єр Юнеско. 1996. грудень. С. 4–9.
2. Віднянський С. Гаврилишин Богдан Дмитрович // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Вип. 5. Біографічна частина: А–М. Київ: Інститут історії України НАН України, 2014. С. 88–89.
3. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: Доповідь Римському Клубові. 3-тє вид., допов. Київ: Пульсари. 2009. 248 с.
4. Гаврилишин Б. Залишаюсь українцем: спогади. Київ: Пульсари, 2011. 288 с.
5. Богдан Гаврилишин — Іван Дзюба. Діалог. Київ: Вид. Укр. Всесвіт. Координац. Ради та Респ. асоц. українознавців, 1995. 159 с. (Додаток до журналу «Сучасність» 1995. Січень, ч. 1).
6. Гаврилишин Т. Ю., Гаврилишин В. П. Коропець. Історія і спогади. Тернопіль: Воля, 2004. 240 с.
7. Железняк М. Гаврилишин Богдан Дмитрович // Енциклопедія Сучасної України. 2016. Т. 5. URL: <https://esu.com.ua/article-27985>
8. Пуаєттон В. Невтомний мандрівник Богдан Гаврилишин : біогр. / пер. з франц. І. Відлер. Київ: Славутич-Дельфін, 2015. 144 с.
9. Рінгіс А. Богдан Гаврилишин: Мрійте, але велико мрійте, про великі речі URL: <http://surl.li/izmerp>
10. Субтельний О. Пласт. Унікальна історія українського скаутського руху. Торонто: Plast Publishing Inc., 2019. 440 с.

АЛЬБРЕХТ ФОН РООН, В ТІНІ «ЗАЛІЗНОГО КАНЦЛЕРА»

Г. О. ГРОНЮК,

здобувач І курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Вінницький державний університет імені Михайла Коцюбинського

Досліджуючи роботи істориків про об'єднання Німеччини 1871 р., можна помітити певну закономірність. Основна увага авторів зосереджена на особливостях політики й зверненнях О. Бісмарка, а висвітленню досягнень його спільни-